

VII.716.5.2020.MAW

**Pan
nadinspektor Paweł Dobrodziej
Komendant Stołeczny Policji**

ePUAP

Szanowny Panie Komendancie,

na podstawie doniesień medialnych¹ i informacji publikowanych w mediach społecznościowych Rzecznik Praw Obywatelskich powziął informację o działaniach funkcjonariuszy policji podjętych wobec Pana Redaktora Pawła Rutkiewicza podczas protestu przedsiębiorców w dniu 8 maja 2020 roku w Warszawie.

Pan Paweł Rutkiewicz w ramach wykonywania swoich obowiązków dziennikarskich relacjonował drugi dzień protestu przedsiębiorców. Dziennikarz był w środku grupy protestujących, którą otoczył kordon policji. Funkcjonariusze podejmując czynności w celu rozwiązania manifestacji, wykorzystując środki przymusu bezpośredniego, zatrzymali kilkadziesiąt osób w tym dziennikarza. Pomimo skierowanej przez Pana P. Rutkiewicza do funkcjonariuszy policji prośby o wskazanie dowódcy i podanie podstawy prawnej działań nie otrzymał on odpowiedzi. Należy także podkreślić, że Pan P. Rutkiewicz informował policjantów o wykonywanej przez niego funkcji.

Opisana sytuacja budzi zaniepokojenie Rzecznika Praw Obywatelskich. Przedstawiciele mediów powinny pozostać bezstronnymi obserwatorami wydarzeń. Dotyczy to zwłaszcza demonstracji, starć i działań o charakterze siłowym. Status

¹ Kacper Sulowski, *Dziennikarz "Wyborczej" zatrzymany na proteście w centrum Warszawy. Wykonywał obowiązki służbowe*, (Gazeta Wyborcza, 8 maja 2020), <https://warszawa.wyborcza.pl/warszawa/7,54420,25931827,dziennikarz-wyborczej-zatrzymany-na-protescie-w-centrum-warszawy.html> [dostęp 11.05.2020 r.].

dziennikarza czy fotoreportera gwarantuje, że nie zostaną oni potraktowani jako jedna ze stron konfliktu. Zgodnie z orzecznictwem Europejskiego Trybunału Praw Człowieka przekazywanie informacji, np. z demonstracji publicznych, jest jednym z kluczowych zadań mediów jako tzw. „publicznego stróża” (ang. *public watchdog*) w demokratycznym społeczeństwie.² Opisywane praktyki policji mogą natomiast przyczyniać się do istotnego obniżenia poziomu bezpieczeństwa dziennikarzy. Swoboda relacjonowania demonstracji ma istotne znaczenie nie tylko w kontekście wolności słowa, ale także wolności zgromadzeń. Obecność mediów podczas demonstracji służy m.in. przekazywaniu rzetelnych informacji, ale także monitorowaniu i nagłaśnianiu ewentualnych nieprawidłowości, w tym naruszeń praw człowieka, które mogą wystąpić w trakcie ich przebiegu, oraz może pomóc w rozliczeniu osób odpowiedzialnych za zaistniałe nadużycia.³

Funkcjonariusze policji powinni uwzględniać ważną rolę dziennikarzy jako bezstronnych obserwatorów. Organy państwa nie mogą utrudniać dziennikarzom wykonywania pracy. Dotyczy to środków przymusu polegających na zatrzymaniu, odmowie dostępu bądź usunięciu z miejsca demonstracji, ale także powstrzymania się od przeszkadzania w gromadzeniu informacji, np. poprzez utrudnienie nagrywania, skonfiskowanie sprzętu reporterskiego, odmowę wydania akredytacji czy nieuzasadnione „groźby” pociągnięcia do odpowiedzialności prawnej. W wyroku ws. *Butkevich p. Rosji*,⁴ który dotyczył zatrzymania przez policję i ukarania fotoreportera podczas manifestacji, ETPC wprost wskazał, że działania te prowadziły do naruszenia prawa dziennikarza do gromadzenia informacji jako ważnego elementu pracy dziennikarskiej, który podlega równie silnej ochronie jak opublikowanie informacji. Należy ponadto przypomnieć, iż prawo do relacjonowania demonstracji przysługuje dziennikarzom niezależnie od tego, czy zgromadzenia mają legalny charakter czy pokojowy przebieg. Nielegalne demonstracje czy agresywny przebieg zgromadzenia może tym bardziej uzasadniać dostęp mediów do tego wydarzenia. Co więcej, fakt, że demonstracja ma nielegalny charakter czy agresywny przebieg zwiększa ryzyko konieczności zastosowania środków przymusu wobec

² Zob. Wyrok ETPC z 2 października 2012 r. w sprawie *Najaflı p. Azerbejdżanowi*, skarga nr 2594/07, oraz Wyrok ETPC z 20 października 2012 r. w sprawie *Pentikäinen p. Finlandii*, skarga nr 11882/10.

³ Zob. Wytoczne Komisji Weneckiej dotyczące wolności zgromadzeń przyjęte na 83 sesji plenarnej 4 czerwca 2010 r., [http://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDLAD\(2010\)020-e](http://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDLAD(2010)020-e) [dostęp 11.05.2020 r.].

⁴ Wyrok z 13 lutego 2018 r. w sprawie *Butkevich p. Rosji*, skarga nr 5865/07.

protestujących, co tym bardziej uzasadnia potrzebę zapewnienia mediom swobodnego dostępu do demonstracji oraz możliwości nagrywania tego wydarzenia, wraz z rejestracją przebiegu interwencji policji.

W tym kontekście raz jeszcze należy zwrócić uwagę na konieczność poszanowania istotnej roli dziennikarzy w relacjonowaniu wydarzeń publicznych, którzy powinni wykonywać swoją pracę w bezpiecznych warunkach, w sposób wolny od ataków fizycznych i werbalnych. Bardzo ważne jest, aby bezpieczeństwo relacjonowania demonstracji przez dziennikarzy oraz swoboda wykonywania przez nich zadań zawodowych były respektowane zarówno przez służby policyjne zabezpieczające dane wydarzenie, jak i przez jego uczestników. Wymóg zapewnienia dziennikarzom bezpieczeństwa obejmuje przede wszystkim powstrzymanie się m.in. przez organy państwa (policję, inne służby porządkowe) od stosowania wobec dziennikarzy nieuzasadnionych środków przymusu. Na zagadnienie to zwrócił uwagę ETPC w wyroku *Najaflı p. Azerbejdżanowi*. Dotyczył on dziennikarza pobitego przez policjantów w trakcie siłowego rozpędzania nielegalnej demonstracji, którą skarżący relacjonował dla swojej gazety. Dziennikarz został brutalnie potraktowany przez funkcjonariuszy policji, pomimo, że informował o tym, że jest przedstawicielem mediów oraz miał przy sobie legitymację prasową, którą nosił w widocznym miejscu. Trybunał stwierdził, że w sprawie doszło, po pierwsze, do naruszenia art. 3 EKPC (zakaz niehumanitarnego i poniżającego traktowania) oraz, po drugie, do złamania art. 10 (swobody wypowiedzi). Trybunał wprost wskazał, że „przemoc funkcjonariuszy państwowych wobec dziennikarzy, podczas gdy ci ostatni wykonują swoje zawodowe obowiązki, bez wątpienia stanowi poważną ingerencję w prawo do otrzymywania i przekazywania informacji. Trybunał przyjmuje jednocześnie argument Rządu, że celem policjantów nie było zakłócenie działalności dziennikarskiej skarżącego jako takiej. Niezależnie jednak od tego, czy w niniejszej sprawie istniał taki zamiar, istotne jest, że dziennikarz został poddany niepotrzebnemu i nadmiernemu użyciu siły, stanowiącemu niehumanitarnie traktowanie w świetle art. 3 Konwencji, pomimo podjęcia wyraźnych wysiłków w celu wykazania, że jest przedstawicielem mediów, który

wykonywał swoją pracę i obserwował dane wydarzenie. W związku z powyższym Trybunał uważa, że nastąpiła ingerencja w prawa skarżącego wynikające z art. 10 Konwencji”.⁵

W ocenie Rzecznika policja powinna podejmować adekwatne środki działania w odniesieniu do wykonywanych przez siebie ustawowych zadań. Powyższy sposób działania policji budzi wątpliwości z punktu widzenia wolności prasy wyrażonej w Konstytucji RP (art. 14 w związku z art. 54), w także w Europejskiej Konwencji Praw Człowieka i Obywatela (art. 10). Zasada wolności prasy, będącą pochodną ogólnej wolności wypowiedzi, stanowi szczególny przejaw wolności słowa. Oznacza więc swobodę wyrażania poglądów, swobodę pozyskiwania informacji oraz swobodę rozpowszechniania informacji za pośrednictwem środków masowego przekazu. Podkreślić zatem należy istotną rolę dziennikarzy jaką jest rozpowszechnianie informacji i idei dotyczących spraw będących przedmiotem publicznego zainteresowania i mających publiczne znaczenie. Pozostaje to w ścisłym związku z prawem opinii publicznej do otrzymywania informacji. Rolą organów państwa w urzeczywistnianiu wolności prasy jest natomiast zapobieganie przemocy i zapewnienie bezpiecznego otoczenia dla dziennikarzy, aby umożliwić im wykonywanie ich pracy w sposób niezależny, bez niestosownych ingerencji i bez obawy, że staną się ofiarami przemocy, prześladowania, czy retorsji. Tym bardziej zatem, policja nie powinna podejmować takich środków działania, które mogą w sposób szczególny narażać dziennikarzy na niebezpieczeństwo i utratę zaufania opinii publicznej.

W związku z powyższym, działając na podstawie art. 13 ust. 1 pkt 2 i 3 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o *Rzeczniku Praw Obywatelskich* (Dz. U. z 2020 r., poz. 627) **zwracam się do Pana Komendanta z uprzejmą prośbą o ustosunkowanie się do powyższego stanowiska i udzielenie wyjaśnień w przedstawionej sprawie.**

Z wyrazami szacunku

Stanisław Trociuk

Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich

/-podpisano elektronicznie/

⁵ Wyrok ETPC z 2 października 2012 r. w sprawie *Najaflı p. Azerbejdżanowi*, skarga nr 2594/07, par. 68.